

Луцький І. М. Становлення основоположних засад філософсько-правової аксіології під впливом християнських цінностей (на підґрунті співвідношення релігії і права)

У даній науковій статті досліджено генезу та розвиток основоположних засад філософсько-правової аксіології під впливом християнських цінностей. При цьому відправною методологічною основою дослідження стало співвідношення релігії і права, як соціальних регуляторів суспільних відносин.

Ключові слова: аксіологія, правова аксіологія, релігійні засади, моральні засади, християнські засади, співвідношення релігії і права.

Луцкий И. М. Становление основополагающих начал философско-правовой аксиологии под влиянием христианских ценностей (на основе соотношения религии и права)

В данной научной статье исследованы генезис и развитие основополагающих принципов философско-правовой аксиологии под влиянием христианских ценностей. При этом отправной методологической основой исследования стало соотношение религии и права, как социальных регуляторов общественных отношений.

Ключевые слова: аксиология, правовая аксиология, религиозные начала, моральные начала, христианские начала, соотношение религии и права.

Lutsky I. M. The formation of the basic principles of philosophical and juridical axiology under the influence of Christian values (on the base of comparative analysis of religion and law)

This research article explores the genesis and development of the fundamental principles of philosophical and juridical axiology under the influence of Christian values. Thus starting methodological basis of the research was the comparative analysis of religion and law as social regulators of public relations.

Key words: axiology, juridical axiology, religious principles, moral principles, Christian principles, correlation of religion and law.

Махінчук В. М.

**РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ
ВІДНОСИН В УКРАЇНІ У 1918-1928 РОКАХ:
РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ПОГЛЯД**

УДК 342

Постановка проблеми. З отримання незалежності в 1991 році Україна стала на шлях реформування власної економічної політики. При цьому варто звернути нашу увагу на те, що при розробленні концепції реформування законодавства було взято до

уваги також досвід правового регулювання суспільних відносин за часів воєнного комунізму та НЕПу.

Сьогодні, коли мова йде про побудову ринкової економіки та впровадження ринкових інструментів впорядкування економічних відносин, все більше дослідників вказують на потребу посиленого контролю за підприємницькою діяльністю. На нашу думку, державне втручання у ринковій економіці має виключне значення і можливе тільки в окремій конкретній ситуації. Справді, існують випадки, коли ринкові механізми не діють та/або є неефективними. Відповідно це не вказує на суцільну неефективність ринкового середовища і певного приватно-правового механізму регулювання економічних відносин. Вихідною точкою такого механізму має бути рівність держави, як суб'єкта підприємницьких відносин, та будь-якого іншого контрагента. Зрештою це повинно призвести до поступового зменшення участі держави у підприємницьких відносинах, що безпосередньо пов'язане з необхідністю зменшення частки державної власності у структурі власності у країні в цілому.

Тому проведене дослідження є досить цікавим та актуальним, оскільки надає можливість здійснити порівняльний аналіз економічної політики в Україні початку ХХ та ХХІ століть. Воно акцентує увагу на найбільш проблемних питаннях нашого сьогодення стосовно підприємницької діяльності та змальовує шляхи їх вирішення.

Мета та завдання. Наша стаття має на меті здійснити ретроспективний аналіз проблеми регулювання підприємницьких відносин в Україні в 1918-1928 роках.

Стан дослідження. В наш час вивченням підприємницьких відносин в Україні займаються такі вітчизняні та зарубіжні дослідники: В. Белов, О. Крупчан, В. Лаптев, Г. Матвеев.

Виклад основних положень. Радянська Росія та її сателіти, включаючи і Україну (УСРР) за 3 роки влади більшовиків були повністю позбавлені приватно-правових засад у суспільному житті. Підприємництво було заборонено як таке. В країні з 1918 включно по весну 1921 року панувала продрозверстка, іншими

словами – планова модель соціалістичного господарювання, з намаганням уникнути застосування відповідного грошового еквіваленту при обміні. На думку голови уряду РРСФР В. Леніна, достатнім та адекватним способом, який повинен був замінити грошовий еквівалент і розрахунок за спожиті речі в повсякденному житті, мав стати обмін, як елемент реалізації продрозверстки. Реалізація «надлишку» певного продукту виробленого у сільському господарстві здійснювалась за рахунок обміну на певні промислові товари, вироблені на відповідних підприємствах. Як результат проведення політики військового комунізму, протягом 3 років у країні настала руїна, що супроводжувалась постійними повстаннями та заколотами.

В 1921 році радянська влада зробила ставку на розбудову важкої промисловості, що була знищена після тривалої Першої світової та громадянської війн. Для цього необхідні були звичайні інструменти звичайної капіталістичної (ринкової) економіки: вільні обігові кошти, впровадження новітніх технологій, залучення інвестицій та т.ін. Зрештою, навесні 1921 р. стало очевидним, що суб'єкти господарювання (органи державної влади) не справляються з поставленими перед ними завданням розбудови економіки. Тому влада більшовиків змушена була піти на поступки і дозволити громадянам займатися підприємницькою діяльністю.

Скасування продрозверстки і впровадження НЕПу вже за рік дало позитивні зрушення в економічному житті СРСР. Фактично відбулося повернення до звичайних, притаманних ринковому середовищу засобів ведення справи: впровадження концесій із залученням іноземних підприємців, оренди виробничих комплексів та розширення сфери купівлі-продажу. Проте, слід наголосити на тому, що відповідні «іновачії» проголошувались за умови відсутності приватної власності на землю і засоби виробництва, суцільного одержавлення, а також відсутності можливості до вільної конкуренції у підприємницькій сфері, якої не було як такої.

Досить часто в літературі зустрічаємось із ототожненням понять «господарський» та «торговий». Варто відзначити, що це два діаметрально протилежні поняття. Поняття «господарство»

(господарський) є породженням саме «народного господарства», як системи економічних зв'язків. Це система без еквівалентного розподілу та обміну матеріальними благами. Торгівля – є одним із фундаментальних складових ринкового середовища. Вона обов'язково передбачає оплату, а відповідно і застосування еквівалентного підходу.

Така підміна понять у проектах Кодексів призвела до того, що представники так званого господарського права почали отожднювати явища, які не мають нічого спільного. Зокрема, автори IV тому видання «Правова система України» стверджують, що історія формування на теренах України торгового і комерційного (господарського) законодавства має глибокі ідейно-теоретичні корені. Дійсно ідейно-теоретичні коріння господарського права можна простежити якраз у часовому відрізку воєнного комунізму і НЕПу в Україні. Але це неприпустимо розкривати поняття «торговий» чи «комерційний» через поняття «господарський», оскільки вони знаходяться в абсолютно інших площинах і вимірах (про що мова йшла вище). Вони належать до різних економічних систем: капіталістичної (еквівалентної) та соціалістично-комуністичної (безеквівалентної). Слід погодитись з професором Беловим В. А., який зазначає, що господарське право – це зовнішнє середовище, яке протиставляється приватному праву.

Саме короткий історичний період воєнного комунізму та НЕПу яскраво ілюструє взаємозв'язок права з соціально-економічними процесами, що відбувалися в суспільстві. Цей період (1918-1929 рр.) правового регулювання відображає наступні етапи:

1. абсолютна відмова від приватно-правового регулювання за відсутності комерції (торгового обороту);
2. повернення приватно-правових елементів до цього регулювання. Апогеєм чого стало прийняття першого ЦК УРСР 1923 року;
3. поступове посилення публічно-правових засад у регулюванні економічних процесів в країні (після 1929 року).

Дані етапи змальовують: по-перше, значення приватно-правових засад при регулюванні комерційної (підприємницької) діяльності або їх відсутність; по-друге, передумови та причини становлення так званого господарського права за умови відмови від поняття «торгового обороту» і переходу до поняття «народне господарство». На думку російського дослідника Белова В.А., вести мову про інші засоби регулювання підприємницької діяльності можна виключно виходячи з міри ослаблення самого приватного права. Саме такі умови чітко простежуються у період воєнного комунізму (цілковите виключення абсолютного приватного права) і НЕПу (повсякчасне обмеження та усічення дії приватного права у суспільному житті та торговому обороті).

Більше двадцяти років тому російський дослідник Матвеев Г.К., оцінюючи перспективи подальшого розвитку приватного (цивільного) права писав, що головною метою усіх держав, які входять до СНД є створення так званого «громадянського суспільства», контури якого ми можемо передбачити лише в загальних рисах, використовуючи досвід інших сучасних цивілізованих держав. При цьому останній підкреслював і наголошував, що головна суть цього досвіду полягає у тому, що майнові та особисті немайнові відносини громадян та організацій починають поступово будуватись незалежно від владних адміністративних структур і не підпорядковуються їм. Вони є самостійними та незалежними від державних органів [4, с.87]. Чи міг тоді Матвеев Г.К. уявити собі, що через 12 років після його статті, з'явиться із небуття кодифікований акт, відмінний від цивільного кодексу, який знову буде намагатися все урегулювати у торговому обороті за допомогою адміністративно-владних методів? Чи можна було уявити собі, що весь негативний досвід 20 –х років, стосовно регулювання економічного життя знову буде так скоро забутий? Адже не зрозуміло, що є теоретичним підґрунтям уявлення про правову природу регулювання підприємницьких відносин, коли аналізуєш деякі положення чинного ГКУ. Зокрема, останній розрізняє *нормативно-правове регулювання господарської діяльності* (ст. 7) та *державне регулювання господарської діяльності* (ст. 12).

Логічно, було б припустити, що нормативно-правове регулювання, є складовою частиною державного регулювання, як одна із функцій владно–адміністративного механізму, проте вони розрізняються. При цьому, зазначається, що відносини у сфері господарювання регулюються Конституцією України, цим Кодексом, законами України, нормативно-правовими актами Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також іншими нормативними актами.

У механізмі державного регулювання господарської діяльності, розрізняють засоби і механізми регулювання останньої. В Кодексі зазначається, що держава для реалізації економічної політики, виконання цільових економічних та інших програм, програм економічного і соціального розвитку застосовує різноманітні засоби та механізми регулювання господарської діяльності (ст.12). Основні засобами регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання перелічені в ст. 12 ч. 2 ГКУ. Також, ГКУ містить положення, стосовно того, що умови, обсяги, сфери та порядок застосування окремих видів засобів державного регулювання господарської діяльності визначаються цим Кодексом, іншими законодавчими актами, а також програмами економічного і соціального розвитку. Встановлення та скасування пільг і переваг у господарській діяльності окремих категорій суб'єктів господарювання здійснюються відповідно до цього Кодексу та інших законів.

Звичайно, що ГКУ містить і досить «демократичну» норму, стосовно того, що обмеження щодо здійснення підприємницької діяльності, а також перелік видів діяльності, в яких забороняється підприємництво, встановлюються Конституцією України та законом (ст. 12,ч. 4). Проте, постає питання, чи знає пересічний підприємець чи певна юридична особа, про таку досить багату палітру засобів і механізмів державного регулювання господарської діяльності, і найголовніше, чи відчують вони від цього позитивний ефект ?

Все вище викладене призводить до роздумів стосовно того, яка ж кінцева мета правового регулювання підприємницької діяльності або ж торгового обороту в цілому? Говорячи про період 20-х років питання можна ставити більш широко: яка була мета регулювання економічного життя? Чи відрізняється докорінно мета державного регулювання економічного життя в УРСР 20-х років, від мети, що ставиться наразі перед засобами та механізмами державного регулювання, та чи є вони адекватними? Зокрема адекватними контексту конкретно-історичного суспільного буття?

Таким чином, поняття «господарство» прийшовши в 1918 році в РСФСР на заміну поняття «риннок» (капіталістичний риннок), породило цілу систему похідних понять, які мали стати заміниками ринку. Наприклад, обмін – замість міни, розподіл – замість операцій з відчуження, без еквівалентність – замість справедливої ціни, публічне – замість приватного, загальне (колективне) – замість приватного і т. ін. Відповідно, і всі методи управління такими економічними процесами були підпорядковані суворим адміністративно-владним, репресивним засадам з боку державного та каральних апаратів. Усяка згадка про підприємництво витравлювалась із пам’яті людей під страхом репресій та кримінального покарання. Видається, що навіть слово «принцип регулювання» (чи «принципи керівного управління») економічним життям набули свого розвитку та дослідження саме у той час, адже треба було придумати та віднайти підґрунтя для такого новоствореного підходу до керування економічними процесами в державі. Адже, класичне, побудоване на приватно-правових засадах здійснення та регулювання підприємницької діяльності не потребує винайдення певних нових принципів, аніж ті, які є притаманними підприємництву, як феномену приватного життя, ринкового середовища, та вільної економіки. Такі принципи породжені самою приватною власністю, свободою людини у широкому сенсі та рівністю сторін у підприємницьких відносинах. І лише, докорінний злам таких засад (приватно-правових), заборона та виключення базових понять (приватної власності, свободи особи-

стості) породила необхідність віднайдення певних «принципів», правил гри та керівних засад здійснення економічної діяльності в умовах, що були створені. Саме через це, багато в таких керівних принципах здійснення господарської діяльності певної штучності, деякої (значної) синтетичності і неприродності, адже останні, як правило, породжені не інтересами сторін певного правовідношення (що ґрунтується на природніх засадах), а обумовлені так званими «класовими інтересами» та «революційною доцільністю».

Вперше згадку про принципи здійснення господарської діяльності можна віднайти у перших Декретах радянської влади, зокрема щодо «соціалізації» землі [2], а відповідно принципів її оброблення і використання для «народного господарства». В ст. 12 Декрету «Про організацію товарообміну для підвищення хлібних заготівель» (1918 р.) зазначалось: «Розподіл землі між трудящими повинен відбуватись на зрівняльно-трудовах началах таким чином, щоб споживчо-трудова норма не перевищувала працездатність кожного власника і в той же час, надавала можливість безбідного існування його сім'ї» [2].

Аналогічний «розмитий» принцип міститься у Декреті щодо налагодження товарообміну. Зокрема у п. 4 було зазначено: «Комісаріату по продовольству доручається встановити порядок та норми видачі вказаного товару в обмін на хліб та інші продовольчі продукти, які заготовляються згідно державного плану В основу інструкції повинно бути покладено: а) залучення сільських бідняків до організації товарообміну шляхом передачі товарів, що видаються для обміну на хліб; б) розробка правил, що дозволяють повертати державні кошти Радянської Республіки, які було витрачено на товарообмін» [2].

Російський дослідник у галузі господарського права Лаптев В.В. визначив основні принципи правового регулювання господарської діяльності:

- єдність політичного та господарського керівництва;
- здійснення господарської діяльності на основі соціалістичної власності;

- демократичний централізм;
- плановість [8, с.24]

Деякі з вище вказаних принципів регулюють економічні, а не підприємницьких відносини на початку 20-х років ХХ ст. в УССР. Адже суб'єктам підприємницьких відносин не можуть надати ефективну допомогу у здійсненні підприємницької діяльності ті положення, які за великим рахунком, мають адміністративно-правову природу (щодо заборон та захисту) та не мають безпосереднього відношення до товарообміну та до торгового обороту в цілому. Слід допустити, що історичні нашарування, які мали місце на час становлення економічних відносин у системі координат під назвою «господарство» та «народне господарство», саме у розумінні, яке вкладалось у них розробниками ще у 20-ті роки ХХ ст., ще й досі подекуди продовжують переважати над методами та прийомами регулювання підприємницьких відносин.

Слід пам'ятати, що саме принципи регулювання підприємницьких відносин, мають відповідати вимогам, що вже пропонувались у проектах законів України [7]. Зокрема, в пояснювальній записці Проекту ЗУ «Про основні засади господарської діяльності» (2008) зазначається, що «принципи в стислому вигляді відображають сутність права і характеризуються універсальністю, загальною значущістю та імперативністю». У цьому сенсі цікавими також видаються висновки Міністерства юстиції України, щодо «загальних засад здійснення господарської діяльності», які у ГК України знайшли своє відображення у ст. 9, 10, 11. Ці статті розглядаються фахівцями з господарського права у якості «керівних засад», що обумовлюють та визначають здійснення та регулювання підприємницької/господарської діяльності за ГК України. Так в Пояснювальні записці до зазначеного проекту закону, підготовленій Мінюстом України, вказується, що положення, зазначені у ст. 9 – Форми реалізації державою економічної політики – не несуть нормативного навантаження, оскільки містять теоретичні положення (визначення економічної стратегії, економічної тактики). Стаття 10. Основні напрями економічної політики держави – не несе нормативного навантаження, оскільки містить теоретич-

ні положення (визначення структурно-галузевої, інвестиційної, амортизаційної, цінової, антимонопольно-конкурентної, бюджетної, податкової, грошово-кредитної, валютної, зовнішньоекономічної політики). Стаття 11. Прогнозування та планування економічного і соціального розвитку – Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України [5].

З іншого боку, окремі дослідники українського законодавства стають на захист відповідних положень ГК України. Вони вказують на те, що так звані «ринкові відносини» також не є чимось однорідним. У суспільстві немає «ринку взагалі». Єдиний ринок становлять особливі ринки товарів, послуг, ресурсів, землі, нерухомості. Наприклад, ринок ресурсів складається з ринку праці, фінансового ринку та ринку матеріальних і енергетичних ресурсів. Своєю чергою фінансовий ринок включає фондовий ринок, ринок позичкових капіталів, валютний ринок тощо. Не помічати особливостей окремих секторів розвинутого ринку в правовому регулюванні, зводити всі ринкові відносини до абстрактних цивільних майнових відносин – значить, ігнорувати дійсну економічну природу цих відносин, а отже, неадекватно регулювати їх законом.

На нашу думку, позиція цих фахівців є хибною. Вони не розуміють самої природи ринкових відносин, природи приватного права, як регулятора відносин рівних між собою, незалежних суб'єктів, що вимагає такого ж за природою правового регулювання. При цьому ніхто не заперечує щодо необхідності використання і адміністративних методів у певному сегменті ринкових відносин. Адже заперечення останнього, мало б призвести до аналогічного результату, що був наслідком абсолютного заперечення приватних засад на початку правового регулювання економічних відносин в УРСР та РСФСР. Треба сказати, що цивілісти ніколи не відкидали тези стосовно того, що так званий принцип «свободи здійснення підприємницької діяльності» та принцип «свободи договору», перш за все розуміє під собою наявність відповідного механізму взаємної відповідальності.

На сьогодні, у ринковому середовищі, за ринкової економіки багато секторів економіки, потребують досить значного регулювання за допомогою адміністративно-планових методів. Яскравим прикладом може бути приклад здійснення підприємницької діяльності у галузі залізничних перевезень в Україні. Зокрема було прийнято спеціальний закон, який врегулював особливості здійснення підприємницької діяльності на залізничному транспорті. В ньому міститься досить значна кількість положень, які є адміністративними за своєю природою, з посиланням на необхідність планування, як засобу регулювання підприємницьких відносин [3]. Проте, наявність такого нормативного акту з досить значним вмістом суто адміністративних норм та положень, аж ніяк не заперечує ринкову природу ринку залізничних перевезень і його приватно-правові засади. І таких прикладів необхідності регулювання підприємницьких відносин у певних сферах (секторах) економіки з використанням публічних (адміністративних) засад досить багато, що зайвий раз показує необхідність віднайдення оптимального балансу співвідношення приватних та публічних засад регулювання підприємницьких відносин. При цьому в жодному разі не заперечується та не оспорується приватно-правова природа регулювання відповідних підприємницьких відносин.

Висновки. Повертаючись до історичних паралелей сьогодення та 20-х років ХХ століття в УСРР, слід тільки здогадуватися, до яких же насправді наслідків в економіці країни призвело виключення приватно-правових засад у регулюванні економічних відносин, якщо одразу ж після повернення до використання останніх (початок НЕПу у 1921 році), прийняття відповідного Цивільного кодексу РСФСР і УСРР, бурхливого поновлення та розвитку торгівлі, почалась розробка засад створення окремого торгового кодексу. Слід зазначити, що відповідний проект Торгового кодексу СРСР був розроблений спеціальною комісією при Комвнуторге наприкінці 1923 року, і лише зміна політичної верхівки у СРСР призвело до занедбання цієї ідеї.

На сьогодні вплив нашарувань, що мають своїми вітчизняними коренями саме період воєнного комунізму на НЕПу, які не

властиві класичному ринковому середовищу і надалі продовжують бути присутнім у сучасному правовому регулюванні підприємницьких відносин.

1. *Гражданское право: актуальные проблемы теории и практики / под. общ. ред. В.А. Белова. – М.: Юрайт-Издат, 2008. – 360 с.*
2. *Декреты Советской власти. – М.: Политиздат, 1957.*
3. Закон України «Про залізничний транспорт» від 04.07.1996 № 273/96-ВР // *Електронний документ [www.rada.gov.ua].*
4. *Матвеев Г.К. Вибране / Г.К. Матвеев. – К.: Україна, 2008. – 598 с.*
5. Пояснювальна записка до Проекту Закону України «Про основні засади господарської діяльності» від 20.06.2008 // *Електронний документ [www.minjust.gov.ua].*
6. *Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. Т.4. Методологічні засади розвитку екологічного, земельного, аграрного та господарського права / заг. ред. Ю. С. Шемушенко. – Харків, 2008. – 479 с.*
7. *Проект Закону України «Про основні засади господарської діяльності» від 20.06.2008 // Електронний документ [www.rada.gov.ua].*
8. *Хозяйственное право: общие положения / под. ред. В.В. Лантева. – М.: Наука, 1983. – 284 с.*

Махінчук В. М. Регулювання підприємницьких відносин в Україні у 1918-1928 роках: ретроспективний погляд

В статті проаналізовано проблему регулювання підприємницьких відносин в Україні. Особлива увага приділяється дослідженню правового регулювання суспільних відносин періоду воєнного комунізму та НЕПу. Аналізується суть і зміст понять «господарство» та «торгівля».

Ключові слова: військовий комунізм, господарство, народне господарство, план, НЕП, товарно-грошові відносини, концесія, приватна ініціатива, Цивільний кодекс УРСР 1923 року, торговий оборот.

Махінчук В. М. Регулировка предпринимательских отношений в Украине в 1918-1928 годах: ретроспективный взгляд

В статье проанализировано проблему регулирования предпринимательских отношений в Украине. Особое внимание уделяется исследованию правового регулирования общественных отношений периода военного коммунизма и НЕПу. Анализируется смысл и содержание понятий «хозяйство» и «торговля».

Ключевые слова: военный коммунизм, хозяйство, народное хозяйство, план, НЕП, товарно-денежные отношения, концессия, частная инициатива, Гражданский кодекс УРСР 1923 года, торговый оборот.

Mahinchuk V.M. Regulation of business relations in Ukraine in 1918-1928 years: a retrospective view

In the article analyses the problem of adjusting of enterprise relations in Ukraine. The special attention is spared research of the legal adjusting of public relations of period of military communism and new economic Policy. There are analyses of concepts «economy» and «trade».

Key words: military communism, economy, national economy, plan, new economic policy, commodity-money relations, concession, private initiative, Civil code of Ukraine of 1923, trade turnover.

Присташ Л.Т.

САМОВРЯДУВАННЯ У МІСЬКИХ ТА СІЛЬСЬКИХ ГРОМАДАХ У БУКОВИНІ (1918-1940 РР.)

УДК 342 «19»

Актуальність порушеної теми зумовлена малодослідженістю проблем організації влади на місцях, зокрема у міських і сільських громадах Буковини, а також необхідністю вивчення історичного досвіду формування місцевого самоуправління, особливо у зв'язку з реформуванням такого на сучасному етапі розвитку української держави.

Метою даної статті є здійснення комплексного історико-правового аналізу статусу органів самоврядування у міських та сільських громадах Буковини (1918-1940рр.)

1. Інститут примаря. Органи самоврядування у сільських та міських громадах Буковини очолювали примарі. Вони обиралися радами громад таємним голосуванням, винятком муніципіїв¹, де передбачалася окрема процедура їх обрання. В останніх із складу радних висувалися кандидати у примарі та проводилося голосування. Після цього міністру внутрішніх справ повідомлялися прізвища трьох кандидатів, що отримали більшість голосів, і він сам призначав примаря із запропонованих йому кандидатур. Так, на підставі закону про адміністративну уніфікацію 1925 р. міністр внутрішніх справ призначив примарем м. Чернівців Б.

1 Муніципій - місто із спеціальним статусом у міжвоєнній Румунії, який надавався міським громадам, що відігравали особливу роль у політичному, соціально-економічному та культурному житті королівства.